

6 Woudse-Polderroute

De middellange rondwandeling Woudse-Polderroute is ca. 12 km lang. Het schilderachtige dorpje 't Woudt is centraal gelegen in deze wandeling. De route voert langs een aantal interessante buitenplaatsen uit lang vervlogen tijden. Vanaf 't Woudt richting de Zweth rondom de Woudse Droogmakerij. Vervolgens langs de Zwethkade Zuid naar de Zeven Gaten. Tenslotte via Lierhand en de Woudseweg terug naar 't Woudt. De Zwethkade Zuid tussen knp 27 en knp 16 is niet toegankelijk voor honden.

Routebeschrijving

De routebeschrijving maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven. Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij www.meldpuntroutes.nl.

- **Start in 't Woudt.** Vanaf de kerk het pad teruglopen (langs de Hooiberg) en bij driesprong linksaf naar knp 55, 66, 68 en knp 45 aan de Zweth.
- **Knp 45:** Zwethkade Zuid, linksaf naar knp 43 (zie routesuggestie: *), 27, 16, 83 en knp 63 (zie routesuggestie: **).
- **Knp 63:** De Zeven Gaten / Lierhand, over de brug langs de Zeven Gaten via de Noord-Lierweg naar knp 15. Houd links aan bij de Woudseweg: knp 86, 67 en knp 55. Dit is het eindpunt van de route.

Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Routesuggestie

Deze zijn op de kaart aangegeven met een stippellijn.

*: **Zwethzone:** Vanaf knp 43 naar knp 69. Linksaf over het gravelpad: knp 22 en knp 83.

Vanaf hier via de oorspronkelijke route naar knp 63.

**:
Woudtzicht: Direct na de brug bij knp 63 linksaf de Hofzichtlaan in. Aan het eind linksaf de Pastoor Verburghlaan in. Aan het eind rechtsaf Woudtzicht volgen tot knp 15. Vervolgens richting knp 86 de oorspronkelijke route volgen.

NB: Alle gegevens benodigd voor de routebepaling onderweg zijn vermeld op deze eerste pagina.

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3 m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruigten en de natte veengebieden daartussen.

De op de kreekruigten gelegen boerderijen, de oude dorpskernen, de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld.

Droge voeten

Kruikius 1712

De eerste middeleeuwse boeren in de Woudse Polder vestigden zich in de elfde eeuw op enige afstand van de Zweth. Zij ontgonnen de wildernis, waarbij voor de afwatering gebruik werd gemaakt van prehistorische kreekjes. In het slotenpatroon van de polder is dat nog steeds zichtbaar. Dit archaische slotenpatroon is uniek in de regio. Na overstromingen werden in de dertiende eeuw lage woonheuvels opgeworpen om 'droge voeten' te houden. Deze terpjes zijn nog steeds herkenbaar in het landschap. Door klink en oxidatie van het veen werd het wonen op deze terpjes steeds moeilijker en na de dertiende eeuw werden de boerderijen verplaatst naar de inmiddels hooggelegen, verzande bedding van de grote getidekreek de Gantel in het zuiden van de polder. Daar ontstond het kerkdorp 't Woudt. Ter plaatse is goed te merken dat de bebouwing hier aanzienlijk hoger ligt dan de omgeving.

Toponiemen

De naam 't Woudt duidt op de vroegere aanwezigheid van bos. Voor de twaalfde eeuw lag hier op de vroegere bedding van de getidekreek een bebossing van o.a. eiken en essen. Kennelijk was het verschil met de begroeiing van het omringende veen dermate groot dat er sprake was van een 'woud'.

Woud-toponiemen treffen we in Midden-Delfland aan op plaatsen waar zich uitlopers van zandige kreekvullingen bevinden. Ten zuiden van Delft is sprake van Abtswoude (het woud van de abt). Meer richting Schiedam en Vlaardingen bevindt zich de Woudweg. De namen verwijzen naar de bodemgesteldheid en de oorspronkelijke vegetatie.

De naam Groeneveldse Polder (ten westen van de Woudse Polder) bevat het toponiem 'veld'. Dit is een aanduiding voor woeste gronden - oorspronkelijk niemandsland - die later aan de dorpsgemeenschap of de grondheer toekwamen. Deze velden waren vaak gelegen aan de rand van het in cultuur gebrachte gebied. Bij de Groeneveldse Polder was dat de afgelegen ligging ten opzichte van de Hof van Delft.

't Woudt

In dit pittoreske dorpje lijkt de tijd te hebben stilgestaan. Eeuwenlang bleef het beeld ongewijzigd: de kerk met pastorie, een rij huisjes en drie boerderijen. Het eenbeukige kerkje dateert uit het midden van de vijftiende eeuw, het ondergedeelte van de toren is, gezien het steenformaat, ouder: veertiende-eeuws. Het koor werd in 1831 gesloopt om plaats te maken voor een kerkhof, de triomfboog is nog zichtbaar. Aan de noordzijde een doopkapel. 't Woudt 23 was vroeger de dorpschool annex schoolmeesterswoning. De stichtingssteen laat zien dat de eerste steen in 1772 werd gelegd door Margaretha, de driejarige dochter van schoolmeester Troost.

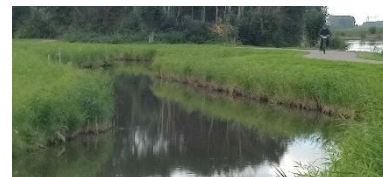
De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart van het voorblad. De volglatter wordt hierbij gebruikt als referentie.

A. Boerderijen

De imposante, met riet gedekte boerderij 't Woudt 9 werd in 1665 gebouwd voor de welvarende boer Pieter Arentsz. Dijkhoorn. In het gele metselwerk van de voorgevel zijn rode ontlastingsbogen, hoekstenen en hartvormige versieringen verwerkt. 't Woudt 6-8 heeft in het interieur nog sporen uit de zestiende eeuw. Ook het muurwerk van de voorgevel dateert uit die tijd. De opkamer en de kelder werden later vergroot en er werd een ouderwoning aangebouwd. De groentetuin wordt tegen de koude noordenwind beschermd door een oude tuinmuur. 't Woudt 15 is een nog in de oude streektraditie gebouwde boerderij uit het begin van de twintigste eeuw. Naast de boerderij staat koffiehuis 'de Hooiberg'.

B. Kreekrestant

Bij de verkaveling van de Woudse polder werden niet alleen (rechte) sloten gegraven, maar werd ook gebruik gemaakt van aanwezige kreekjes. Voor de bedijkingen werd langs de oevers van de getijdenkreekjes zand en klei afgezet. De oeverwallekes van die kreekjes zijn hier en daar nog goed te zien.

C. Calamiteitenopslag

Sinds het eind van de vorige eeuw is Delfland diverse malen geconfronteerd met extreem zware regens. In combinatie met de aanwezige bebouwing was ernstige wateroverlast het gevolg. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft inmiddels een aantal maatregelen genomen. De aanleg van een calamiteitenberging in het noordelijk gedeelte van de Woudse Polder is een van deze

maatregelen. Hiertoe is een dijk door de polder opgeworpen waardoor een groot 'bassin' ontstaat dat in noodgevallen als wateropvang gebruikt kan worden. Gepoogd is archeologische vindplaatsen intact te laten.

D. Gemaal

Het huidige gemaal van de Woudse Droogmakerij en de machinistenwoning staan op de oude molenfundering.

Het noordelijk gedeelte van de Woudse Polder is aan het begin van de negentiende eeuw uitgeveend. In 1846 werd een vijzelmolen gebouwd om de veenplas droog te malen, in 1946 gevolgd door een mechanisch hulpgemaal. De molen werd gerestaureerd, maar brandde in 1975 door blikseminslag geheel af.

E. De Zweth

Harnaschwatering en de Groeneveldsche- of Monsterwatering naar de Gaag, de Middelwatering en de Vlaardingervaart om daarna via sluizen uit te wateren in de Maas.

De Zweth vormt een van de belangrijkste afwateringskanalen van het Westland. Om de afwatering vanuit het gebied rond Naaldwijk en Poeldijk te verbeteren werden al in de dertiende eeuw de Korte en Lange Watering gegraven naar de Zweth. Het water stroomde via het Look, de Lots- of

F. Gemaal

geprofileerde rondbogen voorziene vensters.

Op de stichtingssteen (1881) in de zijgevel worden de initiatiefnemers vermeld: de besturen van de Oude en de Nieuwe Broekpolder en het Comité tot Droogmaking (van de uitgeveende polders). Architect is J.R. van den Berg Jz. Het 'watermachien' is mooi gerestaureerd. Decoratief zijn de van

G. Duinzicht

Kruikius 1712

Aan de overzijde van de Zweth ligt Duinzicht. De voorganger van deze boerderij was na de Reformatie een RK schuilkerk waar priesters, waarschijnlijk uit Delft, erediensden hielden voor de katholieke boeren uit de omgeving. Vroeger heette de boerderij: 'de Lage Woning'. De bebouwing moest laag blijven ivm het windrecht van de Oude Broekmolen.

H. Groeneveld

Archief FvO

Oldenbarnevelt, de zoon van de raadspensionaris. In de middeleeuwen echter stond op deze locatie het kasteel van het adellijke geslacht Groeneveld. De naam Groeneveld verwijst naar de oorspronkelijke situatie van dit gebied, een stuk wildernis dat de afsluiting vormde van de grafelijke ontginning vanuit Delft. De heerlijkheid Groeneveld nabij 't Woudt wordt reeds in 1203 genoemd. In dat jaar werd Philips van Wassenaar, naast zijn andere titels, tevens heer van Groeneveld. In 1228 kreeg Arent van Wassenaar de hofstede Groeneveld met 25 morgen land (een morgen is ongeveer 5/6 ha) ten zuiden van de Zweth in leen. Tussen 1250 en 1260 liet hij de ridderhofstad Groeneveld bouwen. De ontsluiting vond plaats via een weg naar de Zweth en een speciaal gegraven water, een z.g. kulk, naar de Monsterwatering. Arent voerde als eerste de titel heer van Groeneveld. Ook zijn nazaten noemden zich heer of vrouwe van Groeneveld. Van het adellijke huis Groeneveld is weinig bekend. Er bestaan geen betrouwbare afbeeldingen van het kasteel. In 1393 werd Groeneveld tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten verwoest. De definitieve afbraak volgde in 1420.

Langs molen Groeneveld loopt een pad naar boerderij Groeneveld. De huidige moderne woning staat op een historische plaats.

Tot de brand van april 1979 bevond zich hier een monumentale hofstede (zie foto) met een zeer grote opkamer, die in de zeventiende eeuw werd bewoond door Anna van Weytsen, de weduwe van Reinier van

I. Boerderij, Groeneveld 1

De karakteristieke vroeg negentiende-eeuwse boerderij Zwethburch is nu een partycentrum. In de zestiende eeuw stond hier het huis van Jan Arent Touwen uit het aanzienlijke geslacht Van der Burch, vanaf 1561 leden van het geslacht van bestuurders van Delft.

J. De Zeven Gaten

Mooi natuurgebiedje met zeven brede sloten die in de zeventiende eeuw als vijvers gegraven zijn bij de aanleg van de buitenplaats Hofzicht. Een beetje verscholen achter het struikgewas staat een picknicktafel waar je even kunt rusten met een mooi zicht op het gebied. Je kunt ook een klein ommetje maken in het gebied zelf. Vooral de sloot- en oeverflora is bijzonder rijk, o.a. groeien er veel waterlelies. Het gebied is sinds 2013 uitgebreid met 1,5 ha die in het voorjaar onder water wordt gezet zodat de snoeken er kunnen paaien. Snoeken moeten ervoor zorgen dat er wat minder brasems en andere witvissen in het water zwemmen. Als er te veel van rondzwemmen wordt het water troebel. De hogere waterstand is trouwens ook gunstig voor vogels en insecten.

K. Hofzicht

Kruikius 1712

en wordt afgesloten met een dubbele sloot.

Het werd als buitenplaats gesticht door IJsbrant Govertsz. van Overschie en keek uit op het stadhouderlijk hof in Honselersdijk. Van de rijke plantages van Hofzicht zijn nog sporen aanwezig, o.a. windsingels en een boomgaard. Ook is er nog een oude tuinmanswoning. Het weiland achter de plantages behoorde ook tot het terrein van de buitenplaats

L. Noord Lierweg

Deze oude dijk vormde de noordelijke bedijking van het getijderiviertje de Liora (Lee of Leewatering). Buitendijks, in de Oude Lierpolder, is het land meer opgeslibd dan binnendijks. Bij de Lierhand ligt een oude dwarsbedijking tussen de noordelijke en zuidelijke Leebedijking (Oostbuurtseweg).

M. Buurtschap Lierhand

oranje kruisen boven de kelderluiken: 'Het kruis weert de duivel van melk en zuivel'. Er tegenover staat een fraaie negentiende-eeuwse boerderij.

Lierhand telt drie mooie boerderijen gebouwd in drie verschillende eeuwen. Voor Woudtzicht 1-3 werd de eerste steen gelegd in 1761. De roodbakstenen ontlastingsstreken boven de vensters worden 'hanenkammen' genoemd. De zeventiende-eeuwse boerderij langs de Noord Lierweg 4 heeft

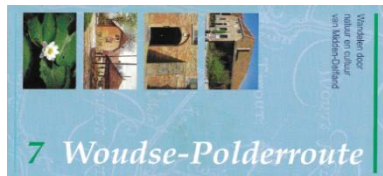
N. Groeneveldse Molen

In 1719 gebouwde, stenen poldermolen van het type grondzeiler. Te bezoeken als de molen draait. De molen bemaalde tot 1960 uitsluitend op windkracht de Groeneveldse polder (ca. 270 ha, opvoerhoogte: 1,90m), daarna werd er overgegaan tot mechanische bemaling. De molen stond vervolgens jaren stil en raakte in verval. Begin jaren 80 van de vorige eeuw bleek dat de bemalingscapaciteit moest worden vergroot: het gemaal kon het werk niet meer alleen aan. Het scheprad van de molen werd daarom weer in bedrijf gesteld. Via een tandwiel en een zware ketting werd het door een elektromotor aangedreven. Deze installatie bleef gedurende jaren operationeel en is regelmatig in gebruik.

't Kleyn Vermoogen: Tussen 1998 en 2004 werd door de Schiedamse leerlingmolenaars deze miniatuur-molen gebouwd. Het vervulde een educatief doel bij de zorgboerderij Hoeve Ackerdijk totdat het onderhoud niet meer kon worden bekostigd. De molen is op initiatief van de molenaar van de Groeneveldse molen verplaatst naar de huidige locatie.

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt oorspronkelijk deel uit van een serie van drie mapjes met elk zes routes, uitgegeven in de periode 2004-2007. De serie kwam tot stand in samenwerking met de vereniging Te Voet en de werkgroep Paden van de Midden-Delfland Vereniging. Tekst, fotografie en vormgeving

zijn van Frits van Ooststroom. In 2022 zijn de routes gedigitaliseerd en geactualiseerd. De Woudse Polderroute met volgnr. 6 had voorheen volgnr. 7.

Bij deze bewerking is verder dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>